

15. července 2014 - Proslov Jaroslava Horáka, Velvyslance České Republiky v Haagu

Tak abych pravdu řekl, je to pro mě mimořádný a krásný okamžik držet v ruce klenot české klasické literatury přeložený do nizozemštiny. Rád bych touto cestou vyjádřil nejen velký dík, ale současně i upřímný obdiv všem, kdo se nevzdali a kdo přes všechny nepříznivé okolnosti dovedli vydání Babičky v Nizozemsku do úspěšného konce, ať již mám na mysli předsedu nadace babička pana Duivenvoordena, manžele Plaisierovy nebo překladatele Keese Merckse.

Pro mě osobně znamená Babička především moje dětství, Jednak to v dobách mé školní docházky byla povinná četba, jednak jedna z mých oblíbených knížek, k níž jsem se vždy rád vracel. Ve škole jsme pak učili, že to není román, ale povídka, která má dvě části – první popisuje příjezd babičky a druhá život na venkově během čtyř ročních období až do babiččiny smrti.

V příběhu vystupuje, kromě ústřední postavy babičky Magdalény Novotné, řada dalších osob, zejména Barunka, vnučka babičky, která je autobiografickým ztvárněním samotné spisovatelky Boženy Němcové, dále pak její sourozenci a rodiče, zámecká kněžna a její schovanka, dva místní myslivci a tzv. bláznivá Viktorka se svým tragickým osudem.

Němcová psala Babičku v době, která byla pro ni velmi těžká, neboť jí zemřel nejstarší syn Hynek a Němcová sama žila v chudobě a v neutěšeném manželství. V myšlenkách se proto vracela do doby, kdy je člověk nejšťastnější - do svého dětství a v příběhu si ji logicky idealizovala.

Nutno však zdůraznit, že většina postav příběhu reálně existovala, i když jejich skutečné osudy byly poněkud jiné.

Třeba Barunka Prošková, ve skutečnosti Panklová. Již víme, že má představovat Boženu Němcovou. Podle příběhu se narodila ve Vídni a pak se s rodiči přestěhovala do Ratibořic ve Východních Čechách. Avšak některé prameny uvádějí, že ve skutečnosti byla Barunka nelegitimním potomkem samotné zámecké kněžny Wilhelminy Zaháňské (de Sagan), které ji ze společenských důvodů neuznala a dítě dala na vychování pěstounům Panklovým. Tím pádem zůstává i samotný původ Boženy Němcové trochu tajemný.

Rovněž bláznivá Viktorka skutečně existovala. I ona, stejně jako její literární postava, utekla z domova za vojákem, porodila nemanželské dítě, duševně onemocněla a toulala se po lesích. Na rozdíl od povídkového příběhu ji však nezabil blesk, ale dožila se požehnaného věku 76 let a zemřela stářím.

Ale zpátky k Babičce. Toto dílo vyšlo poprvé v roce 1858 v češtině i v němčině a nebylo ilustrováno. Od té doby vyšlo mnohokrát a bylo přeloženo do řady jazyků (francouzština, angličtina, italština, španělština, ruština, maďarština, slovenština, slovinština, bulharština, rumunština, japonština, polština, portugalština, čínština, finština, estonština, litevština, ukrajinština, dánština a nyní nizozemština).

V průběhu času se našla i řada ilustrátorů, kteří Babičku opatřili mnoha ilustracemi. Jmenoval bych Adolfa Kašpara, Zdeňka Buriana a právě Vladimíra Tesaře, jehož půvabné ilustrace naleznete v nizozemském vydání.

Babička se také dočkala několikerého dramatického zpracování pro divadlo a dvou verzí filmových. První z r. 1940 v černobílém provedení a druhé, v nezapomenutelné televizní dvoudílné verzi z r. 1971. Je pro nás velká čest, že dnes mezi námi je i tehdejší představitelka dětské role babiččiny vnučky Adélky Lenka Kolegarová, které žije v Nizozemsku.

Závěrem zbývá jen dodat, že přeji všem hodnotné čtenářské zážitky a vyslovit přání, aby si Babička našla své věrné čtenáře i v Nizozemsku, tak jako si je našla v Čechách.